

سازمان جنگل ها ، مراتع و آبخیزداری کشور

دستورالعمل اجرایی

نشانه‌گذاری، مدیریت و بهره‌برداری درختان جنگلی و غیرجنگلی

واقع در اراضی مستثنیات اشخاص

دی ماه ۱۴۰۰

بسمه تعالی

به منظور ایجاد وحدت رویه و مدیریت صحیح در حفاظت و بهره‌برداری از درختان جنگلی واقع در مستثنیات اشخاص و همچنین کاهش حجم تخلفات و تسهیل در روند امور اجرایی، دستورالعمل اجرایی نشانه‌گذاری، مدیریت و بهره‌برداری درختان جنگلی واقع در اراضی مستثنیات اشخاص به شرح مواد و تبصره‌های ذیل ابلاغ می‌گردد:

ماده ۱- مبانی قانونی دستورالعمل:

- *- تصویبنامه قانون ملی شدن جنگل‌های کشور
- *- قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع
- *- قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور
- *- قانون اصلاح قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها
- *- قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز

ماده ۲- تعاریف:

تعاریف موضوع این دستورالعمل، همان تعاریف مندرج در قوانین منابع طبیعی از جمله:
(الف) تصویبنامه قانون ملی شدن جنگل‌های کشور، قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع، قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور و...؛
(ب) در مواردی که در قوانین موصوف تعریفی صورت نگرفته باشد، معیار و ملاک تعاریف و ضوابط، شورای سازمان می‌باشد.

ماده ۳- موارد شمول:

(الف) کلیه درختان جنگلی خودرو و درختان غیر جنگلی در اراضی مستثنیات قانونی اشخاص و گونه‌های سریع‌الرشد که به منظور زراعت چوب در اراضی ملی کاشته شده‌اند، مشمول مفاد این دستورالعمل می‌باشند.
(ب) برداشت هر گونه درختان جنگلی خودرو واقع در کریدورهای رودخانه‌ای و برداشت توده‌های درختان جنگلی خودرو در اراضی مستثنیات به تشخیص کمیته فنی استان می‌باشد.
(پ) بهره‌برداری از گونه‌های درختی مشترک موجود در مستثنیات (از قبیل گردو، انجیر، آلو، آلوکک، توت، چنار، بید، گزهای، توسکا، پده و ...) مانند بندهای (الف) و (ب) مشمول فرایند نشانه‌گذاری، قطع، تجدید حجم، استحصال و حمل می‌باشند.
(ت) قطع گونه‌های صرفاً باغی (غیر جنگلی) نیاز به مجوز ادارات منابع طبیعی و آب‌خیزداری ندارد. لکن این گونه‌ها به همراه گونه‌های صنوبر و اکالیپتوس واقع در مستثنیات اشخاص در صورت حمل مقطوعات چوبی از مبداء به خارج از شهر محل قطع، فقط نیاز به گواهی حمل دارند. بدیهی است هر گونه بهره‌برداری از صنوبر، اکالیپتوس و سایر گونه‌های سریع

الرشد در پروژه‌های زراعت چوب در سطح اراضی ملی مشمول فرایند نشانه گذاری، مجوز قطع، تجدید حجم، استحصال و پروانه حمل می باشند.

ث) برداشت هرگونه درختان جنگلی خودرو در اراضی مستثنیات که مطابق آیین نامه اجرای تبصره ماده (۲) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، ثبت کمیته ملی آثار طبیعی رسیده است برابر ابلاغیه شماره ۱۴۰۰/۱/۲۸۹۲۵-۱۴۰۰/۹/۱۵ ممنوع می باشد.

ماده ۴- مدارک لازم جهت تشکیل پرونده قطع درختان جنگلی واقع در مستثنیات:

۱- تقاضای کتبی متقاضی یا وکیل قانونی وی به همراه مدارک شناسایی معتبر

۲- مدارک مالکیت متقاضی شامل یکی از موارد ذیل است:

الف- سند رسمی مفروز مالکیت

ب- احکام قضایی قطعی

ج- سند رسمی مشاعی یا نسق اصلاحات ارضی یا سایر مستندات مالکیت به همراه ارائه کروکی زمین مورد تایید شورای اسلامی محل یا بخشداری همراه با اخذ تعهد طبق فرم شماره ۳ (پیوست)

ماده ۵- شرح وظایف و تکالیف اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان:

۱- ثبت درخواست و بررسی مدارک متقاضی و اعلام رفع نقص حداکثر ظرف مدت ۳ روز کاری

۲- بازدید و تطبیق موقعیت عرصه مورد تقاضا با نقشه تفکیک انفال و اعلام نظر دو نفر از کارشناسان ذیربط مبنی بر ضرورت قطع و تأیید توسط رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان، حداکثر ظرف مدت دو هفته

تبصره ۵- جهت بازدید از عرصه تأمین وسیله نقلیه مناسب به عهده متقاضی است.

ماده ۶: ضوابط قطع :

۱- صدور پروانه قطع مجدد توسط رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان برای یک محدوده (مستثنیات) منوط به گذشت یک سال از تاریخ صدور پروانه قطع قبلی می باشد.

۲- در خصوص برداشت درختان جنگلی در مستثنیات اشخاص که در محدوده و حریم قانونی شهر واقع گردیده اند، پس از صدور مجوز توسط شهرداری مربوطه، در صورت درخواست برای انتقال بین شهری مقطوعات، مجوز حمل از سوی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری محل صادر می گردد.

۳- چنانچه عرصه ملی مجاور مستثنیات متقاضی، تحت تصرف عدوانی وی قرار گرفته باشد، انجام درخواست نشانه گذاری و قطع پایه های جنگلی در مستثنیات متصل به اراضی ملی تصرفی، منوط به رفع تصرف و یا اقدام قضایی علیه متقاضی در محدوده ملی می باشد.

۴- پروانه قطع برای گونه های جنگلی واقع در مستثنیات، تا سقف ۵۰ (پنجاه) متر مکعب حجم نشانه‌گذاری در هکتار حسب تفویض مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، می‌تواند توسط رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان صادر گردد و مازاد بر آن منوط به تأیید اداره کل می‌باشد. چنانچه درخواست متقاضی بیش از سقف تعیین شده و به صورت پیوسته در واحد سطح باشد، هر گونه تقسیم درخواست، از سوی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان ممنوع بوده و در این موارد از طریق اداره کل اقدام می‌گردد.

ماده ۷- فرآیند نشانه گذاری و صدور پروانه قطع:

- ۱- تراش پای درخت و ضرب سجع چکش مدور و یا رنگ در دو نقطه، یقه و قطر برابر سینه صورت می‌گیرد.
- ۲- در حوزه رویشی هیرکانی برای نشانه‌گذاری درختان خودروی جنگلی در مستثنیات از چکش مدور و در خارج از حوزه رویشی هیرکانی به جای استفاده از چکش در نشانه‌گذاری، از رنگ روغنی آبی جهت علامت گذاری و شماره گذاری استفاده می‌گردد.
- ۳- شماره‌گذاری درختان بیش از قطر بیست سانتی‌متر و علامت گذاری پایه های زیر قطر بیست سانتی‌متر با علامت × و با رنگ روغنی آبی صورت می‌گیرد.
- ۴- صورت‌مجلس نشانه‌گذاری درختان جنگلی توسط هیأت نشانه گذاری شامل رییس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان، مسئول واحد منابع طبیعی و کارشناس بهره برداری تنظیم می‌گردد.
- ۵- عوارض قطع درختان جنگلی خودرو دریافت و سپس پروانه قطع صادر می‌گردد.

ماده ۸- تجدید حجم و استحصال:

- ۱- در موقع تجدید حجم، ضوابط مربوط از قبیل اندازه گیری دقیق ابعاد و کسر قسمت‌های پوسیده و توخالی از بخش صنعتی و هیزمی رعایت شود. حجم چوب آلات صنعتی و هیزمی به تفکیک در فرم‌های مربوطه درج گردد.
 - ۲- در زمان استحصال رعایت موارد زیر الزامی است:
 - ۱-۲- کلیه درختان می‌بایست در پای کنده استحصال گردند (در غیر این صورت چنانچه به هر دلیل چوب آلات از محل کنده حرکت داده شوند و از محدوده عرصه خارج گردند، چوب آلات مورد نظر از طریق یگان حفاظت منابع طبیعی واحد مربوطه به نفع دولت ضبط می‌گردند).
 - ۲-۲- موقع تبدیل درختان مقطوعه به هر یک از انواع چوب (اعم از گرده بینه، کاتین، لارده، سه سوک، تراورس، الوار و...)، میزان افت و اره خور چوب آلات مستحصله محاسبه و از حجم صنعتی کسر گردد.
- تبصره ۵** - میزان افت و اره خور چوب آلات گرده بینه و کاتین تا سه درصد، چوب آلات لارده و سه سوک تا هفت درصد و در صورت تبدیل به چوب آلات الواری هشت تا دوازده درصد در نظر گرفته می‌شود.

۲-۳- حجم چوب آلات با قطر کمتر از بیست سانتی متر دقیقاً محاسبه و پس از کسر حجم چوب آلات صنعتی تهیه شده از محل درختان زیر بیست سانتی متر و ملاحظه هیزم داسی استر بندی شده، حجم دقیق هیزم پروانه قطع (شامل جمع هیزم داسی و باقیمانده حجم غیر صنعتی چوب آلات با قطر کمتر از بیست سانتی متر) محاسبه و در صورت مجلس تجدید حجم منعکس گردد.

۲-۴- در صورت وجود چوب آلات با قطر بیش از قطر درختان نشانه گذاری شده و یا با جنس متفاوت از آنچه در صورت مجلس نشانه گذاری آمده، ضمن خودداری از انجام عملیات استحصال مراتب به رئیس اداره گزارش تا بررسی لازم صورت پذیرد و در صورت وقوع تخلف اقدام قانونی لازم معمول گردد.

۲-۵- در فرم های تجدید حجم، حجم کامل هیزم ناشی از تجدید حجم و هیزم داسی اشاره شده در نشانه گذاری پس از کسر قسمت های صنعتی قید گردد و در تنظیم صورت مجلس بازدید هیزم، محل تهیه هیزم به تفکیک مشخص گردد.

ماده ۹- صدور پروانه حمل:

۱- به منظور صدور پروانه حمل وجود سوابق مربوط به پروانه قطع شامل صورتجلسات بازدید، نشانه گذاری و صورت مجلس استحصال در پرونده الزامی می باشد.

۲- نسخه‌ای از پروانه حمل صادره در محل واحد منابع طبیعی نگهداری و در بازدیدهای دوره‌ای قابل دسترسی باشد.

۳- مرجع صدور پروانه حمل اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان بوده و در صورت ضرورت بنا به تشخیص رییس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان و طی هماهنگی با اداره بازرسی و ارزیابی عملکرد اداره کل قابل تفویض با مجوز مدیر کل به واحدهای منابع طبیعی می باشد.

۴- قبل از اعزام خودروها برای بارگیری بدواً برگه بارگیری در اختیار متقاضی قرار گیرد که در آن شماره پروانه قطع و استحصال، ساعت اعزام و بازگشت، مشخصات خودرو و شماره پلاک آن، نوع چوب آلات و مبدا و مقصد بارگیری و حمل مشخص گردد.

۵- پس از بارگیری، خودرو می‌بایست مورد رؤیت کامل نماینده منابع طبیعی شهرستان مربوطه قرار گرفته و در صورتیکه نوع، تعداد و جنس چوب آلات با صورت مجلس استحصال همخوانی نداشته باشد و یا آثار سجع چکش استحصال و یا علامت گذاری با رنگ در خارج از شمال کشور، بر روی چوب آلات نقش نبسته باشد از صدور پروانه حمل خودداری و چوب آلات مغایر تخلیه و اقدام قانونی در خصوص آنها صورت پذیرد.

۶- نحوه چینش چوب آلات در خودرو باید به گونه‌ای باشد که به راحتی قابل کنترل و شمارش باشد در غیر این صورت از صدور پروانه حمل خودداری گردد. (فاصله بین ردیف ها حداقل پنجاه سانتی متر باشد).

۷- در صدور پروانه حمل رعایت موارد زیر الزامی است:

۱-۱- از هر گونه قلم خوردگی در پروانه حمل پرهیز و در صورت قلم خوردگی در ظهر پروانه درج و مهر و امضاء گردد.

- ۲-۷- مندرجات پروانه شامل تاریخ، تعداد و حجم چوب آلات و ... هم با عدد و هم با حروف نوشته شود.
- ۳-۷- ترتیب شماره سریال پروانه ها رعایت گردد.
- ۴-۷- در صدور دو یا سه پروانه حمل برای یک خودرو رعایت موارد ذیل الزامی می باشد.
اولاً: باید پروانه‌ها به ترتیب سریال باشند.
- ثانیاً: در پروانه اول توضیح داده شود که پروانه مذکور دارای پروانه‌های مکمل به ترتیب شماره‌های بعد می‌باشد.
- ۵-۷- نوع، جنس، قطر و حجم چوب آلات باید کاملاً با پروانه حمل صادره مطابقت داشته باشد.
- ۶-۷- برای یک دستگاه خودرو صدور پروانه حمل هیزم و چوب آلات که نیاز به نشانه‌گذاری ندارند و هیزم و چوب آلات جنگلی بصورت توأمان، مجاز نمی‌باشد.
- ۷-۷- نسخه ای از صورتمجلس استحصال و پروانه قطع در اولین بارگیری برای پاسگاه بازرسی مورد نظر ارسال گردد.
ضمناً با توجه به بازدید اکیپ‌های گشت در سطح استان، متقاضی موظف است تصویری از صورتمجلس استحصال و پروانه قطع را همراه پروانه حمل در اختیار راننده قرار دهد.
- ۸-۷- در صدور پروانه حمل هیزم، ضمن محاسبه دقیق ابعاد هیزم مورد حمل، نام گونه‌ها باید به درستی در پروانه ذکر گردد و از نگارش عناوین تحت عنوان هیزم مختلف الجنس و یا گونه‌های مختلط خودداری گردد.

ماده ۱۰- سایر مقررات:

- ۱- برای نشانه گذاری درختان توده‌های جنگلی محاط در اراضی مستثنیات (موضوع تبصره ۲ ماده ۲ قانون ملی شدن جنگل‌های کشور و ماده ۵۰ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور)، درختان واقع در عرصه های با شیب تند (بالای ۶۰ درصد)، درختان واقع در مناطق لغزشی و رانشی، پس از آماربرداری و ارائه گزارش از سوی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان، حسب مورد موضوع در کمیته فنی اداره کل و یا در کمیته فنی و ممیزی به استناد تبصره ۳ ماده ۶ قانون آیین نامه اصلاحی قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی مطرح و تصمیم مقتضی اتخاذ می‌گردد.
- ۲- کلیه درختان جنگلی و غیر جنگلی موجود در عرصه‌های ملی در مالکیت دولت بوده و بهره‌برداری از آنها تابع قانون ملی شدن جنگل‌ها، و قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل‌ها و مراتع می‌باشد.
- تبصره** - نشانه گذاری و قطع درختانی که پس از واگذاری قطعی اراضی ملی و دولتی به طور طبیعی روئیده و یا توسط متقاضی کاشته شده باشند، تابع این دستورالعمل می‌باشد.
- ۳- مجوز قطع درختان موجود در اماکن و املاک وقفی از قبیل امامزاده‌ها، مساجد، قبرستان‌ها و ... در صورت غیر ملی بودن عرصه، باید به نام اداره اوقاف یا متولی وقف صادر شود و در صورتیکه عرصه مذکور ملی و در مالکیت دولت به

❖ دستورالعمل اجرایی نشان‌گذاری، مدیریت و بهره‌برداری درختان جنگلی و غیرجنگلی واقع در اراضی مستثنیات اشخاص

نمایندگی سازمان باشد، صرفاً درختان خطر ساز و مزاحم پس از تأیید اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، نشانه‌گذاری و اجازه قطع به نام اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری صادر گردد.

۴- نشانه‌گذاری در اراضی جنگلی جلگه‌ای شمال کشور موسوم به قطعات ده هکتاری تابع مقررات حاکم بر قانون ذیربط می‌باشد.

۵- بازه زمانی قطع درختان از اول اردیبهشت‌ماه لغایت پایان بهمن‌ماه هر سال می‌باشد، قطع درختان خطر ساز و طرح‌های عمومی و عمرانی از این بند مستثنی است.

۶- در صورت سکوت و هرگونه ابهام در نحوه اجرای این دستورالعمل، قوانین موضوع ماده ۱ این دستورالعمل حاکم می‌باشند.

۷- عوارض و سایر وجوه قانونی صرفاً برای درختان جنگلی خودرو بر اساس قوانین و مقررات جاری اخذ می‌شود.
۸- پس از راه اندازی سامانه تحت وب که توسط دفتر فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری پیگیری خواهد شد، کلیه مراحل صدور گواهی از این طریق انجام خواهد گرفت و متصدی مربوطه مکلف به ثبت و ورود اطلاعات در سامانه می‌باشد.

۹- نظارت بر حسن اجرای فرآیند این دستورالعمل، توسط هیأتی مرکب از کارشناسان اداره جنگلداری، اداره ارزیابی عملکرد و یگان حفاظت با ابلاغ مدیر کل، صورت می‌گیرد.

ردیف	عرصه	ماهیت گونه	مجوز نشانه گذاری، قطع، تجدید حجم و استحصال		گواهی حمل		ملاحظات
			اداره منابع طبیعی و آبخیزداری	اداره کل	اداره منابع طبیعی و آبخیزداری	اداره کل	
۱	مستثنیات	گونه های صرفاً باغی	---	---	✓	---	اخذ مجوز قطع از مرجع ذیربط (مانند مدیریت جهاد کشاورزی، شهرداری)
۲	مستثنیات	گونه های مشترک	✓*	---	✓	---	*منوط به تفویض اختیار از سوی مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان
۳	مستثنیات	گونه های جنگلی تا حجم ۵۰ متر مکعب	✓*	---	✓	---	*منوط به تفویض اختیار از سوی مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان
۴	مستثنیات	گونه های جنگلی بصورت توده ای بیش از حجم ۵۰ متر مکعب	---	✓	✓	---	
۵	ملی	زراعت چوب	---	✓	✓	---	
	مستثنیات	زراعت چوب	---	---	✓	---	

این دستورالعمل دارای ۱۰ ماده، ۳ تبصره و ۱۸ فرم پیوست به شرح ذیل می‌باشد:

ضمایم دستورالعمل:

- ۱- درخواست نشانه گذاری درختان واقع در اراضی مستثنیات اشخاص
- ۲- استعلام محلی و فروش نامه
- ۳- تعهد تقبل مسؤولیت بهره‌برداری از درختان واقع در اراضی مستثنیات اشخاص
- ۴- صورتجلسه بازدید عرصه
- ۵- ارسال صورتجلسه بازدید عرصه
- ۶- صورتجلسه نشانه گذاری
- ۷- ارسال صورتجلسه نشانه گذاری
- ۸- پروانه قطع درختان واقع در اراضی مستثنیات اشخاص
- ۹- صورتجلسه تجدید حجم
- ۱۰- صورتجلسه استحصال
- ۱۱- صورتجلسه بازدید همیزم
- ۱۲- برگه موقت اجازه تردد خودرو جهت بارگیری چوب آلات مجاز
- ۱۳- پروانه حمل همیزم
- ۱۴- پروانه حمل چوب آلات
- ۱۵- پروانه حمل ذغال
- ۱۶- تعاریف قانونی
- ۱۷- جدول نرخ عوارض جدید درختان موضوع ماده ۱۵ قانون ح. و ب. (مصوبه ۹۹/۱۱/۱۹ هیأت محترم وزیران)
- ۱۸- جدول استاندارد چوب آلات جنگلی